

Program stručnog usavršavanja i početne obuke za 2021. godinu Centra za edukaciju sudija i javnih tužilaca u Republici Srpskoj

Pripremio: Tomislav Čavić, Centar za edukaciju sudija i javnih tužilaca u Republici Srpskoj

Centar za edukaciju sudija i javnih tužilaca u Republici Srpskoj (CEST RS) je po dosadašnjoj ustaljenoj praksi i ove godine u mjesecu oktobru pokrenuo aktivnosti radi blagovremenog kreiranja Programa stručnog usavršavanja i početne obuke nosilaca pravosudnih funkcija u Republici Srpskoj za narednu 2021. godinu, kroz koji program će se organizovati nastava u cilju stručnog usavršavanja sudija i javnih tužilaca u Republici Srpskoj, kao i za početnu obuku osoba koje se namjeravaju baviti profesijom sudije ili javnog tužioca. U tom cilju CEST RS se obratio sa pismom namjere svim partnerima i dosadašnjim saradnicima, prije svega svim sudovima i tužilaštvima u Republici Srpskoj, Brčko Distriktu, kao i Sudu BiH, Tužilaštvu BiH, Ustavnom sudu BiH, Visokom sudskom i tužilačkom savjetu BiH, pravnim fakultetima, Pravobranilaštvu RS, Advokatskoj komori RS, Notarskoj komori RS, udruženjima sudija, udruženjima tužilaca, ministarstvima pravde, agencijama na nivou Republike Srpske, stalnim edukatorima CEST-a, nevladinim i međunarodnim organizacijama, sa kojima je CEST RS do sada sarađivao u kreiranju tema i realizaciji edukativnih aktivnosti za nosioce pravosudnih funkcija.

U ovom pismu namjere je naglašeno da se Program stručnog usavršavanja i početne obuke CEST RS u 2021. godini, mora prilagoditi potrebama za obukom sudija i javnih tužilaca, koja obuka ih priprema i osposobljava za efikasno obavljanje pravosudnih funkcija na koje su izabrani, da doprinosi pravnoj sigurnosti i jačanju povjerenja građana u pravosudni sistem u RS i BiH, a kroz izbor tema da se poboljšaju standardi i metodologija izvođenja obuke, kao i da se zadovolji glavna potreba za sistematskim provođenjem specijalističke obuke i što veće zastupljenosti vježbi, radionica i praktičnih rješenja u edukaciji koja doprinose razvijanju i usavršavanju sudijskih i tužilačkih vještina, kako je to i preporučeno u Izveštaju Evropske komisije, a sve u cilju da nezavisnost pravosuđa u javnosti bude prezentovana na najbolji mogući način, kako bi i percepcija javnosti o stručnom, nezavisnom i nepristrasnom radu pravosuđa bila ispravljena.

Teme koje će biti obuhvaćene Programom stručnog usavršavanja CEST RS za 2021. godinu, će se razvrstati po sledećim oblastima: krivičnopravna, građanskopravna, privrednopravna, upravnopravna, vanparnična, izvršna i prekršajna oblast.

Kroz Program početne obuke CEST RS za 2021.godinu, organizovaće se i sprovoditi obuka za novoimenovane sudije i javne tužioce, kao i za druga lica koja se namjeravaju baviti ulogom sudije i javnog tužioca, a to su stručni saradnici i sudijski pripravnici koji su zaposleni u sudovima i javnim tužilaštvima. Cilj provođenja ove vrste obuke je sticanje vještina neophodnih za efektivno i efikasno vršenje sudijske, odnosno tužilačke dužnosti, uključujući i sticanje svestranih iskustava iz prakse, profesionalne etike i sagledavanja svih segmenata uloge i značaja i odgovornosti koja im je povjerena u njihovom radu.

Stalna komisija za edukaciju VSTS-a BiH je predložila CEST-ovima da se program početne obuke za novoimenovane sudije i javne tužioce provodi prema temama koje su predložene u ranijim godinama i koje su već obrađivane u okviru obavezne obuke za novoimenovane sudije i javne tužioce. Početnoj obuci novoimenovanih sudija i javnih tužilaca, kao posebnom vidu početne obuke koju or-

ganizuje CEST RS, posvetiće se posebna pažnja kroz uvođenje sistema mentorstva u sudove i javna tužilaštva u Republici Srpskoj, u kojima će sudije i javni tužioci sa dokazanim iskustvom i znanjem, kao mentori pomagati i usmjeravati novoimenovane sudije i javne tužioce, kroz savladavanje i sticanje praktičnih vještina u radu, kao i u primjeni pojedinih procesnih odredbi kroz aktuelnu sudsku praksu.

U okviru Programu stručnog usavršavanja i početne obuke za 2021.godinu CEST-a RS, a na prijedlog odobrenih projekata koji djeluju u okviru VSTS BiH, na koje je dala saglasnost Stalna komisija za edukaciju VSTS-a BiH, će se nastaviti sa obukama nosilaca pravosudnih funkcija kroz organizovanje edukativnih aktivnosti iz različitih oblasti, a s obzirom na izuzetno široko polje djelovanja odobrenih Projekata, identifikovano je nekoliko oblasti, odnosno pojava na koje je potrebno reagovati obukom sudija, javnih tužilaca i stručnih saradnika, prije svega na teme: Komunikacija, timski rad i rukovođenje, Mentorstvo u sudovima, Kvalitet izrade presude u parničnom postupku, Izvršni postupak (utvrđenje dužnikove imovine i izvršenje na nekretninama), Ekonomski aspekt stečajnog postupka iz privrednog prava, Mirni načini rješavanja sporova i Ranjive grupe u kontaktu sa pravosuđem i diskriminacija.

1. U okviru plana rada odobrenog projekta "Unapređenja kvaliteta pravosuđa" (IJQ) koje provodi VSTS BIH predložene su projektne aktivnosti u 2021.godini, koje imaju za cilj edukaciju novoimenovanih sudija na temu: *"Kvalitet izrade presude u parničnom postupku"* (odvojeno za grupe sudija od grupe stručnih saradnika).
2. U okviru projekta "Izgradnja efikasnog pravosuđa u službi građana" (IPA 2017), predloženi su seminari na teme: *"Savremeno komuniciranje s javnošću"* (*"Pravosuđe i mediji"*), *"Ekonomski aspekti stečajnog postupka"*.
3. U okviru projekta "Unapređenje rada na predmetima ratnih zločina u BiH" predložen je zajednički okrugli sto na temu: *"Efikasno upravljanje sudskim postupkom u predmetima ratnih zločina"*.

Osim toga, od strane VSTS BiH su predložene edukativne aktivnosti koje bi samostalno organizovali CEST-ovi, (a uz mogućnost finansiranja od strane VSTS BiH), u vidu organizovanja više radionica na teme: *"Vještine komunikacije i timski rad /lično liderstvo"*, *"Obuka za voditelje grupne intervizije"*, *"Obuka za sudije mentore"*, *"Proaktivna uloga šefova odjeljenja u rukovođenju odjeljenjem"*, *"Upravljanje sudskim postupkom i organizacijske vještine"*, i u vidu organizovanja više seminara na teme: *"Izvršenje na nekretninama"*, *"Sudska nagodba"*, *"Arbitražna"*, *"Rodna (ne)ravnopravnost: stereotipi i predrasude"*, *"Ljudska prava LGBTI osoba u BiH i pravni mehanizmi njihove zaštite iskustva iz BiH i regije"*, *"Govor mržnje: građanskopravni i krivičnopravni aspekt"*.

U okviru "Projekta jačanja tužilačkih kapaciteta u sistemu krivičnog pravosuđa", u 2021. godini planirane su specijalističke edukacije za tužioce koji su prošli specijalističku obuku u 2020. godini, koje su predložene CEST-u RS, a koje predstavljaju nastavak aktivnosti započetih u ovoj godini i obuhvataju niz tema iz oblasti: korupcije, organizovanog i privrednog kriminala, kao i kibernetičkog kriminala, a koje bi se trebale u narednoj godini realizovati u grupama sa po 20 istih učesnika i u trajanju od po 6 dana iz svake od ovih oblasti. Takođe, predložene su i edukacije za ostale tužioce, na temu: *"Postupanje tužioca sa žrtvama rodnozasnovanog nasilja"*, i tematske edukacije za glavne tužioce, zamjenike glavnih tužilaca i šefove odjeljenja, na temu: *"Unapređenje upravljačkih vještina, upravljanje promjenama, monitoringa i evaluacije"*.

U okviru USAID projekta "Pravosuđe protiv korupcije u Bosni i Hercegovini" pripremljen je **"Program individualizirane obuke za javne tužioce"**, koji se odnosi na specijalističku obuku javnih tužilaca za rad na predmetima visokog nivoa korupcije i organizovanog i privrednog kriminala, koji program se sastoji od četiri modula: Modul I – *"Osnovna krivična djela za suprostavljanje korup-*

ciji i organizovanom kriminalu”, Modul II – *”Krivično-procesne radnje i efikasno postupanje u krivičnim djelima korupcije i organizovanog kriminala visokog nivoa*”, Modul III – *”Posebne lične vještine*”, Modul IV – *”Posebne obuke za rukovodioce*”. Teme koje su obuhvaćene ovim Programom predstavljaju rezultat analize informacija prikupljenih kroz proces samoprocjene tužilačkih kapaciteta, koji su proveli identifikovani tužioci u partnerskim tužilaštvima sa sjedištem u Sarajevu, Banjaluci, Mostaru, Zenici i Tuzli i Posebno odjeljenje za suzbijanje korupcije, organizovanog i najtežih oblika privrednog kriminala pri Republičkom javnom tužilaštvu Republike Srpske. Predložena obuka za javne tužioce, koja je planirana po navedenom programu bi se realizovala u naredne četiri godine 2021. – 2024.godine (svake godine po jedan modul). Učesnici obuke su identifikovani na principu dobrovoljnosti i izražene spremnosti da se kontinuirano posvete jačanju stručnih kapaciteta u ovoj oblasti. Od učesnika se očekuje da, na osnovu rezultata prve samoprocjene vlastitih kapaciteta, koristeći ovaj Program kao polazni osnov za planiranje, izrade svoj *dvogodišnji individualni plan obuke*, prema identifikovanim prioritetima svog stručnog usavršavanja u ovoj oblasti.

Planirani broj dana učešća na obukama učesnika individualizirane obuke ne smije biti manji od 6 dana, a maksimalno 8 dana u toku godine. Za rukovodioce u javnim tužilaštvima minimalni broj dana je 2 dana obuke, a maksimalno 6 dana u toku godine. Za svaki dan obuke odabrane su odgovarajuće teme i podteme iz predhodno predstavljenih Modula (I, II, III i IV).

Takođe, u okviru USAID projekta (Pravosuđe protiv korupcije u Bosni i Hercegovini), imajući u vidu aktuelne programe stručnog usavršavanja sudija koje su donijeli CEST RS i CEST FBiH, kao i programe iz predhodnih godina, izrađen je i poseban: **”Program specijalističke obuke za sudije”**, za rad na predmetima korupcije i organizovanog kriminala visokog nivoa, koji program se sastoji od dva modula: Modul I – *”Krivičnopravni odgovor na korupciju”*, sa posebnim temama koje se odnose na pojedinačna krivična djela za suprostavljanje korupciji i organizovanom kriminalu, u okviru predloženih podmodula, Modul II – *”Krivični postupak za krivična djela korupcije i organizovanog kriminala visokog nivoa”*. U ovom programu specijalističke obuke sudija nastojala su se obuhvatiti sva ona ključna pravna znanja koja su neophodna za donošenje pravilne i zakonite sudske odluke. Ova obuka treba da polaznicima omogući sticanje neophodnih praktičnih znanja i vještina za pravilnu primjenu odgovarajućih zakonskih propisa. Program specijalističke obuke za sudije bi trajao dvije godine prema utvrđenom rasporedu provođenja specijalističke obuke u 2021. i 2022.godini. U prvoj godini provođenja specijalističke obuke će se obuhvatiti *”osnovni”* nivo obuke u kojem će se obraditi teme koje se odnose na krivična djela *”korupcije”*, a u drugoj godini *”napredni”* nivo obuke, u kojem bi se obradile teme koje se odnose na *”organizovan kriminal”*. U okviru oba nivoa specijalističke obuke predviđen je i praktični rad na temu *”Pismena izrada presude”*.

U saradnji sa UNICEF-om u 2020.godini će se nastaviti sa specijalističkom obukom u sklopu stručnog usavršavanja sudija i javnih tužilaca za maloljetničko pravosuđe, a po Programu specijalističke obuke za sudije i javne tužioce koji postupaju u predmetima prema maloljetnim izvršiocima krivičnih djela, kao i u krivičnim postupcima u kojima se djeca pojavljuju u ulozi oštećenog, a koji je usvojio CEST RS, na osnovu člana 197 Zakona o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku (*”Sl. glasnik RS” broj: 13/10*). U okviru ove specijalističke obuke, zajedno sa naprednom specijalističkom obukom za maloljetničko pravosuđe, planirano je pet seminara na teme koje budu određene u dogovoru sa predstavnicima UNICEF-a.

Savjet Evrope je predložio nekoliko tema za edukacije nosilaca pravosudnih funkcija, koje je spreman podržati u organizaciji i izboru edukatora sa CEST RS. Prije svega, dvije dvodnevne obuke koje se odnose na uvod u Evropsku Konvenciju o ljudskim pravima u skladu sa razvijenom metodologijom za početnu obuku za novoimenovane sudije, pravnike i stručne saradnike i dvije dvodnevne obuke za edukaciju edukatora CEST-ova, o upotrebi metodologije za početnu obuku

o ljudskim pravima i slobodama, te održavanje jednodnevne radionice sa Ustavnim sudom BiH na temu dužine trajanja postupka. Osim toga, predloženo je i održavanje tri obuke o obrazloženju presude iz krivične oblasti i obrazloženju presude u građanskim sporovima, za sudije i stručne saradnike prvostepenih sudova.

U okviru HELP projekta Savjeta Evrope "Prevenција i borba protiv trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini" predložena je online obuka, odnosno modul "Trgovina ljudima" kao i obuka na temu "Sloboda izražavanja" i "Sigurnost novinara", koji bi bio dostupan za samostalno učenje nosilaca pravosudnih funkcija na HELP platformi, a online obuka organizovana uz pomoć određenog tutora.

Misija OSCE-a u Bosni i Hercegovini je predložila više tema obuka čiju bi realizaciju podržala u 2021.godini, a koje bi bile održane u zavisnosti od razvoja situacije sa pandemijom, kao što su: "Upravljanje sudskim postupkom u predmetima ratnih zločina", "Analiza sudskih odluka u predmetima ratnih zločina", "Trgovina ljudima", "Krivična djela počinjena iz mržnje", "Nasilje u porodici", "Nezavisnost pravosuđa", "Praksa Evropskog suda za ljudska prava u predmetima diskriminacije i rodnozasnovane diskriminacije na tržištu rada", "Pristup pravdi u pitanjima koja se tiču zaštite životne sredine", "Osnovna prava i temeljne slobode", "Zakon o zaštiti od klevere u BiH", "Dječiji brakovi- stanje u sudskoj praksi u BiH".

U okviru projekta Međunarodne finansijske korporacije (IFC), kao dio grupacije Svjetske banke, pod nazivom: "Rješavanje pitanja dugovanja i prestanka poslovanja u Bosni i Hercegovini" predloženo je više tema obuka iz privrednog prava, koje se odnose na edukacije stečajnih sudija, stečajnih upravnika i ostalih učesnika u sprovođenju novog Zakona o stečaju RS i novog Zakona o likvidacionom postupku, koje treba da se uvrste u Program rada CEST RS za 2021.godinu, i to: "Osigurani povjerioci", "Način održavanja ispitnog i izvještajnog ročišta", "Postupak priznanja strane odluke o otvaranju stečajnog postupka i vođenje sekundarnog stečajnog postupka".

Takođe, za tradicionalno savjetovanje sudija iz građanske oblasti koje se planira na Jahorini 2021. godine planirano je održavanje okruglog stola na temu: "Aktuelna pitanja stečajnog i likvidacionog postupka".

U okviru projekta UN Ureda za droge i oružje (UNODC) dostavljen je prijedlog za organizovanje zajedničke obuke sa CEST FBiH na temu: "Jačanje pravosudne i međuinstitucionalne saradnje u predmetima trgovine oružjem, vatrenim naoružanjem, municijom i eksplozivima", koja bi obuhvatila i oblasti: istrage, optužnice i presude u krivičnim predmetima, veza sa organizovanim kriminalom, definicija krivičnog djela u krivičnom zakonodavstvu u BiH, blanketne norme i njihov odnos prema međunarodnim dokumentima, pregled međunarodnog pravnog okvira, međunarodna saradnja u istragama, međunarodna pravna pomoć i zajednički istražni timovi.

U saradnji sa nevladinom organizacijom "TRIAL International" sa kojom je CEST RS saradivao i proteklih godina, predloženo je da se uvrsti u program održavanje radionice pod nazivom: "Odmjeravanje kazni za ratno seksualno nasilje u krivičnim postupcima u Bosni i Hercegovini", i održavanje sastanka sa javnim tužiocima koji postupaju u predmetima ratnih zločina, na temu "Unapređivanja prakse ostvarivanja imovinskopravnog zahtjeva oštećenih u predmetima ratnih zločina". Cilj radionica je da se predstavi trenutno stanje i kroz praktične primjere, edukuju nosioci pravosudnih funkcija o primjeni olakšavajućih i otežavajućih okolnosti i kriterijuma kojima se mogu rukovoditi prilikom odmjerenja kazni počinocima krivičnih djela ratnog seksualnog nasilja, kao i podizanje svijesti i senzibiliranje nosilaca pravosudnih funkcija o prisustvu stereotipa i stigmatizacije oštećenih – žrtava seksualnog nasilja u okviru krivičnog postupka.

VSTS BiH je u mjesecu junu 2020.godine, svojim dopisom pozvao sudove u BiH da dostave informacije o aktuelnoj pojavi i slučajevima neujednačene sudske prakse u pojedinim sudskim postupcima. Na osnovu prikupljenih informacija koje su dostavila građanska odjeljenja iz više osnovnih i okružnih sudova u Republici Srpskoj sa primjerima neujednačene sudske prakse u parničnom postupku, kao i u okviru međunarodne pravne pomoći kod priznanja i izvršenja stranih sudskih odluka u krivičnom postupku, ova tema će biti uvrštena u Program obuke CEST RS za 2021. godinu, u okviru organizovane decentralizovane obuke u vidu okruglih stolova na kojim će se raspravljati aktuelna pitanja iz prakse Vrhovnog suda Republike Srpske i aktuelna pitanja iz sudske prakse šest okružnih sudova u Republici Srpskoj.

Od strane Notarske komore RS, Advokatske komore RS, Pravobranilaštva RS, Institucije Ombudsmena za ljudska prava, sudova i tužilaštava u Bosni i Hercegovini, državnih agencija, Ministarstva pravde RS, Ministarstva unutrašnjih poslova RS, profesora pravnih fakulteta, stalnih edukatora CEST RS i zainteresovanih sudija, dostavljen je velik broj prijedloga tema, koje ne mogu sve biti uvrštene u Program stručnog usavršavanja i početne obuke CEST RS za 2021. godinu, ali među kojima će se odabrati one teme za koje su u većoj mjeri iskazali interes sudije i javni tužioci u Republici Srpskoj i koje su aktuelne sa stanovišta sudske prakse, sa posebnim osvrtom na sudsku praksu Evropskog suda za ljudska prava, da bi se kreirao kvalitetan Programa obuke sudija i javnih tužilaca u RS za 2021. godinu.

Zbog pandemije virusa COVID-19 i epidemiološke situacije u Bosni i Hercegovini u 2020. godini, od 18. marta 2020.godine su do daljnjeg, bili otkazani svi planirani seminari i drugi vidovi okupljanja prema kalendaru aktivnosti iz Programa rada CEST RS za 2020. godinu, zbog čega je CEST RS preduzeo mjere na održavanju samo online edukativnih aktivnosti putem, prije svega, online modula e-učenja koji su bili razvijeni prije svega za novoimenovane javne tužioce, kao i nekoliko online kurseva u okviru HELP projekta Savjeta Evrope.

Krajem mjeseca aprila 2020. godine, u dogovoru sa predstavnicima međunarodnih projekata i angažovanim edukatorima - ekspertima za pojedine teme obuhvaćene Programom stručnog usavršavanja i početne obuke za 2020.godinu, pristupilo se organizovanju online seminara iz sjedišta CEST RS, za sve prijavljene nosioce pravosudnih funkcija, putem ponuđenih online platformi, tako da je do kraja mjeseca decembra 2020.godine, realizovan **ukupno 61 online seminar**, organizovanih putem učenja na daljinu. Svi ovi online seminari su uspješno realizovani, održani su uz interakciju i izraženo zadovoljstvo učesnika sa ovakvim načinom održavanja obuka za vrijeme novonastalog vanrednog stanja.

U 2021. godini, sve dok traje pandemija virusa, CEST RS će na ovom planu i dalje ulagati još veće napore da poboljša organizaciju učenja na daljinu i nosiocima pravosudnih funkcija učini dostupnim što veći broj online aktuelnih tema i edukacija iz usvojenog Programa stručnog usavršavanja i početne obuke sudija i javnih tužilaca u 2021.godini.